

TISKOVÁ ZPRÁVA SEKRETARIÁTU RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

Testování moči ani hledání drog pomocí psů nepatří mezi preventivní opatření ve školách. V posledních týdnech se v médiích opakovaně objevují zprávy o testování moči žáků přímo ve školách a prohledávání školních prostor za pomoci psů se speciálním výcvikem. Zprávy by mohly svádět k domněnce, že jde o účinný způsob boje proti užívání drog, nebo dokonce o žádoucí protidrogovou prevenci.

Testování moči a prohledávání škol psy není protidrogová prevence

Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky svolal pracovní schůzku k tématu testování moči a využití psů s výcvikem pro vyhledávání drog ve školách. Zástupci resortu školství, vnitra a zdravotnictví, sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a nezávislí odborníci se shodli, že chápou dobrou vůli těch, kdo tyto krajní prostředky použili, ale zároveň upozorňují – není to vhodná metoda. Hromadné testování moči žáků ve škole a prohledávání školních prostor psy nepatří do primární protidrogové prevence prováděné ve školství.

Testování moči ve škole je metoda s řadou právních úskalí, kterou lze užít jen v mimořádných případech, týkajících se konkrétního jedince v situacích definovaných a upravených zákonem.

Rozhodně se nejedná o preventivní metodu vhodnou k plošnému rozšíření. Navíc výsledek zjištěný testem moči je jen orientační – spolehlivý výsledek dává jedině krevní test provedený zdravotnickým zařízením. Rovněž role policie v prostorách škol je omezená. Zásah je možný jen v případě podezření z trestného činu – například obchodování s drogami nebo distribuce drog ve škole. Nevhodně použitá metoda může narušit důvěru žáků k pedagogům. Ministerstvo školství doporučí vhodný postup v případě, že škole nebude stačit opora v metodických pokynech ministerstva a ředitel školy požádá o radu.

Porušení vnitřního řádu školy

Testování může škola požadovat jen za zákonem stanovených podmínek. Zejména když má důvodné podezření na užití alkoholu nebo jiné návykové látky u konkrétního žáka a existuje tedy předpoklad porušení vnitřního řádu školy. To znamená prokázat, že žák užíval omamnou látku přímo ve škole (a tím se dopustil porušení vnitřního řádu školy), nebo že žák je pod vlivem omamné látky a nemůže se tedy zúčastnit odborného výcviku či vyučování. Orientační test moči v tom případě nestačí, je nutná krevní zkouška provedená ve zdravotnickém zařízení. Škola by se navíc odebíráním vzorků moči ve svých prostorách vystavila riziku porušení hygienických předpisů (moč je biologický materiál). Dalším možným případem je nalezení neznámé látky, která může být drogou, u žáka. Škola může za dodržení určitých pravidel prohledat věci konkrétního podezřelého žáka a zadržet mu nedovolený předmět, nemůže však v době vyučování ani mimo ni pořádat plošné prohledávání věcí a prostor, protože se nejedná o činnost spadající do výuky. Zadržené předměty – s výjimkou těch, jejichž držení může být nezákonné – musejí být po vyučování vráceny. Neznámou látku pak škola musí předat policii ke zjištění, o co se jedná. Vizuální posouzení učitelem nestačí. Ne každý podezřelý bílý prášek je drogou...

Ohrožení zdraví žáka

Ohrožení zdraví žáka v důsledku požití omamné látky je pro školy obdobný případ jako když přijde žák do školy s horečkou. Pokud hrozí akutní zdravotní nebezpečí, má škola povinnost přivolat lékaře přímo do školy. Pokud však akutní nebezpečí nehrozí, je jediným možným postupem poslat žáka domů. K tomu škola potřebuje v případě nezletilých žáků souhlas jejich rodičů.

Související internetové odkazy

www.vlada.cz/1250/vrk/vrk.htm (Poradní orgány vlády ČR – Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky)

<http://www.msmt.cz/> (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – metodické pokyny)

<http://www.mvcr.cz/> (Ministerstvo vnitra – sekce Odborníkům - prevence kriminality)

<http://www.mzcr.cz/kat/37> (Ministerstvo zdravotnictví - protidrogová politika)

Informace MSMT k tiskové zprávě RVKPP

„Testování moči a hledání drog pomocí psů“.

Postup škol a školských zařízení v případě výskytu sociálně patologických jevů včetně výskytu drog upravují následující školské předpisy:

- ***Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení č.j. 14 269/2001-26***
čl.13:
- ***Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č.j.: 14 514/2000-51*** čl IV, odst. 4, 5
- ***Informace pro školské úřady, školy a předškolní zařízení: Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j.: 14 144/98-22*** – oznamovací povinnost.

Kromě toho postup škol a školských zařízení při výskytu sociálně patologických jevů podrobně popisuje ***Školní preventivní programu pro mateřské a základní školy a školská zařízení*** čl. 2.2.

Ve všech případech se škola obrací na Policii ČR, která postupuje podle zákonem stanovených podmínek.

Příloha: právní a věcný rozbor.

PaedDr. Miloš Kusý
vedoucí úseku prevence
odbor speciálního školství a institucionální výchovy
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Podle Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení č.j. 14 269/2001-26 čl.13:

„Všichni zaměstnanci ohlašují řediteli své poznatky, které svědčí o tom, že žák užívá omamné látky, dopouští se gamblerství, šikany, trestné činnosti nebo je ohrožen jinými sociálně patologickými jevy, dále je-li vystaven šikaně či týrání, případně jinému nežádoucímu zacházení ve škole i mimo školu. Tím není dotčena povinnost zaměstnanců vyplývající ze zvláštních předpisů.“

Podle *Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č.j.: 14 514/2000-51*

č. IV, odst. 4:

Ředitel školy a školského zařízení

- zjistí, aby v řádu školy nebo školského zařízení byl uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy nebo školského zařízení včetně sankcí, které z porušení tohoto zákazu vyplývají, dále ošetří v řádu školy nebo školského zařízení potírání projevů rasismu a šikanování
- při výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo ve školském zařízení uvědomí o této skutečnosti krajského školského koordinátora prevence nebo jiného odpovědného pracovníka krajského nebo obecního úřadu.

Čl. IV, odst. 5:

Školní metodik prevence

- sleduje ve spolupráci s dalšími pracovníky školy nebo školského zařízení rizika vzniku a projevy sociálně patologických jevů a navrhuje cílená opatření k včasnému odhalování těchto rizik a k řešení vzniklých problémů, informuje pracovníky školy nebo školského zařízení o způsobech řešení krizových situací v případech výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo školském zařízení.

Podle *Informace pro školské úřady, školy a předškolní zařízení: Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j.: 14 144/98-22:*

Oznamovací povinnost je dána ustanoveními §§ 167, 168 trestního zákona (nepřekážení trestného činu a neoznámení trestného činu), kdy je trestný ten, kdo spáchání nebo dokončení tam uvedených trestných činů nepřekazí, nebo jejich spáchání neoznámí.

Podle *Školního preventivního programu pro mateřské a základní školy a školská zařízení:*

2.2. Spolupráce s Policií ČR

Spolupráce s Policií ČR je potřebná v rámci prevence sociálně patologických jevů a mnohdy i při řešení problémů vzniklých v souvislosti s těmito jevy ve školách a školských zařízeních. **V návaznosti na zákon č. 359/1999 o sociálně právní ochraně dětí upravuje Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 179/ 2000 (novelizovaný 8/2002) systém práce a postupy policistů v oblasti preventivně výchovného působení na děti a mládež a v oblasti odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži.**

2.2.1. Spolupráce s Policií ČR v rámci prevence sociálně patologických jevů

Se sociálně patologickými jevy, mezi které patří i problematika zneužívání návykových látek, násilí a šikana, se setkáváme ve větší či menší míře na všech stupních škol i ve školských zařízeních. Z tohoto důvodu by měla být navázána spolupráce s Policií ČR včas a nikoliv až při řešení problémů spojených s výskytem těchto jevů.

Vedení školy by mělo spolupracovat s **obvodním oddělením Policie ČR** podle místa příslušnosti školy. Škola by měla navázat kontakt jednak s náčelníkem tohoto oddělení a s policistou s územní odpovědností v místě školy. Ve škole by měla být dostupná telefonní čísla, kam se v případě nutnosti obrátit a **mělo by být dopředu dohodnuto jak postupovat v případě zjištění závažných sociálně patologických jevů.**

Škola by v rámci preventivních programů a projektů měla být v kontaktu s **Preventivní informační skupinou Policie ČR (PIS)**, která je zřizována u okresních či městských ředitelství Policie ČR. Činnost těchto skupin je informační a poradenská. Při plánování, tvorbě a realizaci preventivní strategie své činnosti vycházejí tyto skupiny z bezpečnostní situace příslušné oblasti, ze znalosti trestné činnosti motivované mimo jiné obchodem s drogami, delikty spojenými s alkoholovou i nealkoholovou toxikománií, hracími automaty apod. Adresář viz. : www.mvcr.cz/prevence/obcanum/pis/adresar.html

Škola při znalosti situace v regionu a místě může pak optimálně přizpůsobit nebo aktualizovat své preventivní programy a využít lektorských služeb policistů v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

3.2.2. Spolupráce s Policií ČR při výskytu drog, násilí a šikany

Spolupráce s policií je nutnou součástí řešení situací spojených s výskytem drog ve školách a školských zařízeních a při výskytu forem násilí a šikany naplňujících skutkovou podstatu podezření na spáchání trestného činu.

Při závažné trestné činnosti policisté ze základních (místních, obvodních) útvarů Policie ČR při prověřování a dokumentování deliktů dětí a mládeže postupují zjištěné poznatky službě kriminální policie, přičemž úzce spolupracují s jejími specialisty (např. s pracovištěm Kriministické techniky a expertiz při určování drog apod.).

Při šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a ke zjištění důkazních prostředků, berou policisté zvláštní ohled na děti do věku 15 let tak, aby nebyl nepříznivě ovlivněn jejich duševní a mravní vývoj. Závazný pokyn policejního prezidia řeší možnost účasti či neúčasti třetí osoby při služebních úkonech včetně zákroků vedených proti osobám mladším 15 let.

Identifikace a ukládání látek

Obdrží-li nebo zjistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu, v přítomnosti **dalšího člena pedagogického sboru** uloží tuto látku do obálky. Na obálku vypíše

datum, čas a místo zajištění látky. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru. Poté je bezodkladně třeba vyrozumět Policii ČR. Ta provede další úkony ke zjištění o jakou látku se jedná. Identifikaci provede vždy policie, v žádném případě pedagog a to ani chemik.

Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka (stejným způsobem uložená) přivolanému lékaři. Ušnadní to další léčbu, protože u řady látek jsou známy účinné protijedy. Další postup týkající se identifikace látky zajistí ošetřující lékař ve spolupráci s Policií ČR.

3.3. Spolupráce s rodiči

V případě výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo školském zařízení je třeba eliminovat to, aby oznámení rodičů škole o výskytu těchto problémů, mělo někdy i velmi nepříznivý dopad pro rodinu. To souvisí především s doposud častou nepřipraveností pedagogů na odborné řešení těchto problémů.

Je velmi neodpovědné a nebezpečné pokud škola při řešení těchto záležitostí nedostatečně spolupracuje s rodiči, někdy i z falešné potřeby nepoškodit kredit školského zařízení. Problémy spojené s drogami, násilím, šikanou a dalšími asociálními jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci s rodiči, nejlépe podle **předem dohodnutých postupů**.

Vždy je vhodné, když se řešení každého jednoho konkrétního problému, účastní ze strany školy více pracovníků. I v případě opakovaného nezájmu rodičů o řešení problému po oznámení školy, je vhodné sepsat o tomto protokol, podepsaný dvěma školskými pracovníky.